

Çocuk evlerinde bakım personeli olarak çalışan ebeveynlerin algılanan sosyal destek düzeylerinin incelenmesi*

Examination of perceived social support levels of parents working as care staff in child homes

Esmâ İnce Keser¹, Haktan Demircioğlu²¹T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara, Türkiye²Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

ÖZET

Amaç: Bu çalışmada, çocuk evlerinde bakım personeli olarak görev yapan ve 2-12 yaş arasında çocuğu olan ebeveynlerin algılanan sosyal destek düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmış olup Türkiye'yi temsilen NUTS 2 (26 alt bölge) illerinde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bünyesinde bulunan Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezlerine bağlı Çocuk Evlerinde bakım personeli olarak çalışan 505 ebeveyn (442 anne, 63 baba) çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırma verileri "Çocuk/Ebeveyn Bilgi Formu" ve "Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği" ile toplanmıştır. Farklı demografik değişkenlere göre ölçek puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığı saptanmıştır. Verilerin analizinde bağımsız gruplar için t testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışma sonucunda, bakım personeli olarak çalışan ebeveynlerin algılanan sosyal destek düzeylerinin, ebeveynlerin; çocuğunun yaşına, kendi çocuğunun bakımından sorumlu olan kişiye, çocuğunun duygusal ihtiyaçlarını karşılama düzeyine, çocuğuyla sorun yaşama sıklığına, çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda bilgi düzeyine göre farklılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0.05$). Ayrıca algılanan sosyal destek düzeylerinin ebeveynlerin; kronik hastalığı olması durumuna, geçmişte psikolojik desteğe ihtiyaç duymasına, yaptığı işten memnuniyet düzeyine, çocuk evlerinde sorumlu olduğu çocukların duygusal ihtiyaçlarını karşılama düzeyine, çocuk evlerinde sorumlu olduğu çocuklarla sorun yaşama sıklığına göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği ortaya konmuştur ($p<0.05$).

Sonuçlar: Toplum temelli ruh sağlığı yaklaşımı kapsamında hem sosyal destek grupları hem de kurumsal destek ile ebeveynlerin sosyal destek sistemlerinin güçlendirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Anahtar kelimeler: algılanan sosyal destek; bakım personeli; çocuk evleri; ebeveyn; korunmaya ihtiyacı olan çocuk

ABSTRACT

Aim: In this study, it was aimed to examine the perceived social support levels of parents who work as care staff in child homes and have children between the ages of 2-12.

Methods: Purposive sampling method was used in the study and 505 parents (442 mothers, 63 fathers) working as care staff in Child Homes affiliated to the Child Homes Coordination Centres under the Ministry of Family and Social Services in NUTS 2 (26 sub-regions) provinces representing Türkiye constituted the sample of the study. The research data were collected with "Child/Parent Information Form" and "Multidimensional Perceived Social Support Scale". It was determined whether the scale scores differed according to different demographic variables. Independent samples t-test and one-way analysis of variance (ANOVA) were used to analyse the data.

Results: As a result of the study, it was found that the perceived social support levels of parents working as care staff differed according to the age of their children, the person responsible for the care of their own child, the level of meeting the emotional needs of their child, the frequency of experiencing problems with their child, and the level of knowledge about child development and education ($p<0.05$). In addition, it was found that the perceived social support levels of the parents differed significantly according to having a chronic disease, needing psychological support in the past, level of satisfaction with their job, level of meeting the emotional needs of the children they are responsible for in child homes, and frequency of having problems with the children they are responsible for in child homes ($p<0.05$).

Conclusion: It is evaluated that the social support systems of parents should be strengthened with both social support groups and institutional support within the scope of community-based mental health approach.

Keywords: perceived social support; care staff; child homes; parent; child in need of protection

Giriş

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı [ASHB] tarafından korunmaya ihtiyacı olan çocuklara yönelik farklı kuruluşlarda bakım hizmeti verilmektedir. Ev tipi kuruluşlardan biri olmakla birlikte son yıllarda toplum içinde daha fazla görünür olan çocuk evleri modelinde, çocukları koruma, iş veya meslek sahibi yapma, izleme ve destekleme çalışmaları yürütülmektedir. Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi [ÇEKOM]'ne bağlı çocuk evlerinde çalışan bakım personeli tarafından çocukların gelişimine, bakımına ve çocuk evinin işleyişine (yemek, temizlik ve diğer ihtiyaçlar) ilişkin görevler yerine getirilmektedir (Çocuk koruma hizmetleri planlama ve çocuk bakım kuruluşlarının çalışma usul ve esasları hakkında yönetmelik, 2022). Çeşitli nedenlerle korunma altına alınan çocuklarla birlikte olan ve özel hayatlarında ebeveyn rolünü de üstlenen bakım personeli zaman zaman psikolojik (İnce Keser & Demircioğlu, 2023) ve sosyal desteğe ihtiyaç duymaktadır. Sosyal destek bireyin gereksinim duyduğunda destek alacağına, himaye edileceğine, toplum tarafından kabul göreceğine olan inancı (Başer, 2006), sosyal iletişim örüntülerinin desteği konusundaki genel düşünce yapısı olarak tanımlanmaktadır (Taysi, 2000). Toplum temelli ruh sağlığı yaklaşımında bireysel sorunların, toplumdaki

Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Esmâ İnce Keser, T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara, Türkiye

E-posta: esma.ince@aile.gov.tr

Geliş tarihi / Received: 01.02.2024, Kabul tarihi / Accepted: 21.05.2024

*Bu çalışma ikinci yazar danışmanlığında, birinci yazarın doktora tez çalışmasından derlenerek hazırlanmıştır. Aynı zamanda 15-17 Kasım 2023 tarihleri arasında Ankara'da düzenlenen Uluslararası

V. Çocuk Gelişimi Kongresi adlı etkinlikte sözlü bildiri olarak sunulmuş ve özeti kongre bildiri özet kitabında basılmıştır.

doğal destek mekanizmalarıyla çözümlenmesi istendiğinden, bireyin yakın iletişim örüntüsündeki kişilerden, ailesinden (ebeveynler, eş, çocuk ve kardeşler), özel bir insan (flört, nişanlı, akraba, komşu, doktor) veya arkadaşlarından (yakın çevre) algılanan sosyal desteğin önemi artmaktadır (Eker vd., 2001; Taysi, 2000). Algılanan sosyal desteğin yaşamsal krizlerde veya değişikliklerde kişinin başa çıkmasını kolaylaştıracak yardım sistemi sunma (İnce Keser, 2022), stresi düşürme (Gage & Christensen, 1991), depresyondan koruma (Akçınar & Özbek, 2021), psikolojik iyi oluşu yordama (Doğru, 2018), umutsuzluk düzeyini azaltma (Ardic, 2020; Ünlüer, 2009), ebeveynlerin çocuk bakım rutinleri veya kalitesinde değişikliğe, çocukların problem davranışlarında azalmayı sağlama (Özbek, 2012), anne sütüyle bebek beslenmesini artırma (Okur, 2019) gibi etkileri raporlanmıştır. Cohen & Wills (1985), kişilerin her zaman sosyal destek kaynakların yararlı etkisi olduğunu savunduğu "Temel etki (main effect) modeli" ve stres durumunda yakın çevrenin gerekli kaynakları oluşturmasını öne süren "Tamponlama (buffering effect) modeli" ile gerekli iyi oluşun sağlandığını belirtir. Diewald & Sattler (2010) ise belirtilen iki modele ek olarak sosyal desteğin stresin oluşmasını engelleyen ya da boyutunu küçültten önleyici etkisinden bahseder.

Fiziksel, psikolojik ve sosyal etkileri dikkate alındığında çocuk evlerinde bakım personeli olarak görev yapan ebeveynlerin hem kendilerine, çocuklarına yaklaşımları hem de korunmaya ihtiyacı olan çocuklara verdikleri hizmetin kalitesi açısından sosyal desteği ne düzeyde algıladıkları önem kazanmaktadır. Bakım personelinin ilgili durumunun saptanması, gerekli sosyal ve kurumsal aksiyonların alınmasının yararlı olacağı düşünölmektedir. Bu kapsamda araştırmada, çocuk evlerinde bakım personeli olarak görev yapan ve 2-12 yaş arasında çocuğu olan ebeveynlerin algılanan sosyal destek düzeylerinin incelenmesi amaçlanmış olup "Çocuk evlerinde bakım personeli olarak görev yapan ebeveynlerin algılanan sosyal destek düzeyleri ne düzeydedir?" temel problemi belirlenmiştir. Araştırmanın alt problemleri ebeveynlerin demografik özelliklerine ve çalışma hayatına göre aşağıdaki şekildedir:

1-Çocuk evlerinde bakım personeli olarak görev yapan ebeveynlerin algılanan sosyal destek düzeyleri ebeveynlerin; kronik hastalığı olup olmamasına, geçmişte psikolojik desteğe ihtiyaç duyup duymamasına, kendi çocuğunun yaşına, cinsiyetine, çocuğunun bakımından sorumlu olan kişiye, çocuğunun duygusal ihtiyaçlarını karşılama düzeyine, çocuğuyla sorun yaşama sıklığına, çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda bilgi düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

2-Çocuk evlerinde bakım personeli olarak görev yapan ebeveynlerin algılanan sosyal destek düzeyleri ebeveynlerin; yaptığı işten memnuniyet düzeyine, çocuk evlerinde sorumlu olduğu çocukların duygusal ihtiyaçlarını karşılama düzeyine, çocuk evlerinde sorumlu olduğu çocuklarla sorun yaşama sıklığına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Araştırmanın modeli

Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeline göre tasarlanmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumun araştırılarak şeffaf halde tasvir etmeyi veya ortaya koymayı hedefleyen araştırma yaklaşımlarıdır (Büyüköztürk vd., 2018; Gliner vd., 2015). Araştırmada bağımsız değişkenlerle bağımlı değişken (algılanan sosyal destek) arasında anlamlı farklılık olup olmadığı incelenmiştir.

Evren ve örneklem

Mülga Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2020 yılı Faaliyet Raporu (T.C. Mülga Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı [AÇSHB], 2021), ilgili birimlerle yapılan görüşmelere (15-19.02.2021) göre Türkiye'de toplam 1193 çocuk evi bulunduğu ve 3579 bakım personeli çalıştığı bilgisi edinilmiştir. Örneklemin ebeveynlerden oluşması nedeniyle çocuk evlerinde çalışan bakım personelinin kaçınının 2-12 yaş arası çocuğu olup olmadığına ilişkin bilgi istenmiş olup kayıt tutulmadığından dolayı mevcut bakım personeli sayısı, en az çocuk sayısı olarak esas alınmıştır. Bu bağlamda ASHB taşra teşkilatı 81 il Müdürlüğu bünyesinde ÇEKOM'a bağlı çocuk evlerinde çalışan 3579 bakım personeli araştırmanın evrenini oluşturmuştur. Örneklem seçiminde Avrupa Birliği (AB) İstatistik Bürosu (Eurostat) tarafından yapılan İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması (İBBS) Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS) dikkate alınmıştır. Bu sınıflamada Türkiye'nin nüfus sayısı, coğrafik özellikleri, bölgesel kalkınma stratejileri, gelişmişlik durumları göz önünde bulundurulmuştur. Sınıflamadaki bölgeler "NUTS 1"(12 bölge), "NUTS 2" (26 alt bölge) ve "NUTS 3" (81 il) şeklinde tanımlanmaktadır (Taş, 2006). Türkiye'yi temsilen örneklemin NUTS 2 (26 alt bölge)' de bulunan ÇEKOM'da yürütölmesine karar verilmiştir. Araştırmada İsrail (1992)'in örneklem büyüklüğu tablosu kullanılmış olup %95 güven aralığında 3579 kişilik evrenden çekilmesi gereken minimum örneklem hacmi 364 bakım personeli olarak bulunmuştur. Araştırmanın amacına bağlı kapsamlı durumların araştırılmasına imkân veren, belirli ölçütlere ve özelliklere sahip bir veya daha fazla özel durumu araştırmaya fırsat veren amaçlı örnekleme (Büyüköztürk vd., 2018) yöntemi kullanılmıştır. Örneklemin evren temsil gücünü arttırmak için, örneklemdaki 26 alt bölgedeki (İstanbul'da 5 ÇEKOM, diğer bölgelerde 1'er adet olmak üzere toplam 30 ÇEKOM) tüm koordinasyon merkezlerine bağlı çocuk evlerinden elde edilen verilerin toplanması hedeflenmiştir. Bu kapsamda 2-12 yaş arası çocuğu olan 512 bakım personeline ulaşılmıştır. Ancak araştırma kriterlerini taşıyan toplam 505 bakım personeli/ebeveyn (442 kadın, 63 erkek) çalışmanın örneklemini oluşturmuştur.

Ebeveynlerin NUTS 1 (NUTS 2)'ye göre dağılımları

Araştırma Türkiye'nin 81 ilini temsilen 26 alt bölgede (ilde) gerçekteşiğinden Türkiye'ye genellenebilir sonuçların olduğu değerlendirilmektedir. Çocuk evlerinde çalışan bakım personelinin katılım oranlarına göre NUTS 1 (NUTS 2) kapsamındaki dağılımları incelendiğinde; "İstanbul" bölgesinden % 17.2; "Batı Marmara" bölgesinden Tekirdağ (% 2.2), Balıkesir (%0.4); "Ege" bölgesinden İzmir (% 1.4), Aydın (%3.4), Manisa (%4.3); "Doğu Marmara" bölgesinden Bursa (3.8), Kocaeli (5.7); "Batı Anadolu" bölgesinden Ankara (%22), Konya (% 3.9); "Akdeniz" bölgesinden Antalya (%7.1), Adana (%1.8), Hatay (% 3.8); "Orta Anadolu" bölgesinden Kırıkkale (% 2), Kayseri (% 1.6); "Batı Karadeniz" bölgesinden Zonguldak (%1), Kastamonu (%2.4), Samsun (% 1); "Doğu Karadeniz" bölgesinden Trabzon (% 1); "Kuzeydoğu Anadolu" bölgesinden Erzurum (%3), Ağrı (% 2); "Ortadoğu Anadolu" bölgesinden Malatya (1.6), Van (% 1.6) ve "Güneydoğu Anadolu" bölgesinden Gaziantep (% 1), şanlıurfa (% 4), Mardin (%0.8)'den katılım sağlanmıştır.

Ebeveynlerin çocuklarına ilişkin demografik dağılımlar

Araştırmaya katılan ebeveynlerin % 62'sinin 7-12 yaş arasında çocuğu olduğu, % 51.7'sinin kız çocuğu olduğu, % 44.8'inin çalışırken çocuğuna çocuğun büyükannesinin ve/veya büyükbabasının baktığı, % 61.6'sinin çocuğunun sevilme, ilgi gösterilme, vakit geçirme gibi duygusal ihtiyaçlarını karşılama düzeyinin yeterli olduğu, % 73.5'inin nadiren çocuğuyla sorun yaşadığı, % 71.3'ünün çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda yeterli bilgi düzeyine sahip olduğu görülmüştür.

Ebeveynlerin demografik özelliklerine ve çalışma hayatına ilişkin dağılımları

Araştırmaya katılan ebeveynlerin % 86.1'inin herhangi bir kronik rahatsızlığı bulunmadığı, %82.2'sinin geçmişte psikolojik bir sorun yaşamadığı tespit edilmiştir. Ebeveynlerin % 48.5'inin yaptığı işten oldukça memnun olduğu, % 66.3'ünün çocuk evinde sorumlu olduğu çocukların sevilme, ilgi gösterilme, vakit geçirme gibi duygusal ihtiyaçlarını yeterince karşıladığı, % 79.4'ünün çocuk evinde sorumlu olduğu çocuklarla nadiren sorun yaşadığı görülmüştür.

Araştırmaya dâhil etme dışlama ölçütleri

Ebeveynlerin araştırmaya dâhil edilme kriterleri, ASHB taşra teşkilatı NUTS 2 (26 alt bölge)'de yer alan illerdeki ÇEKOM'lara bağlı çocuk evlerinde bakım personeli olarak çalışma ve 2-12 yaş aralığında çocuğu olmasıdır. Çocuğun fiziksel, zihinsel, duygusal ruhsal bozukluk tanısına sahip olması ve psikiyatrik tedavi görmesi ise dışlama ölçütlerindedir.

Veri toplama araçları

Araştırmanın verileri "Çocuk/Ebeveyn Bilgi Formu" ve "Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ÇBASDÖ)" ile toplanmıştır.

Çocuk/ebeveyn bilgi formu

Araştırmada çocuklar ve ebeveynleri hakkında bilgi toplamak amacıyla hazırlanan bilgi formudur. Yaş, cinsiyet, çocuğa kimin baktığı, çocuğun duygusal ihtiyaçlarının karşılanıp karşılanmadığı, çocuğuyla sorun yaşama sıklığı gibi sorular mevcuttur.

Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği (ÇBASDÖ)

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği [ÇBASDÖ], Zimet vd. (1988) tarafından geliştirilmiş olup faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirlik çalışması Eker vd. (2001) tarafından yapılmıştır. Aile, arkadaş ve özel insan destek kaynaklarını belirten ve algılanan sosyal desteği değerlendirmek için üç boyut, on iki maddeden oluşmaktadır. ÇBASDÖ'nün maddeleri, kesinlikle hayır (1) ile kesinlikle evet (7) arasında değişmektedir. 3 boyut için her boyuttan edinilen dört madde toplamından alt boyut puanı, tüm alt boyutların toplanmasıyla ölçeğin toplam puanı bulunmaktadır. Ölçekten edilebilecek en düşük puan 12, en yüksek puan 84'tür. Ölçekten alınan yüksek puan, algılanan sosyal desteğin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin güvenilirlik çalışması kapsamında üç farklı örneklemeden edinilen Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayılarının .80 ile .95 arasında olduğu bulunmuştur (Eker vd., 2001). Bu çalışmada algılanan sosyal destek ölçeği alt boyutu olan özel bir insan, aile, arkadaş ve toplam puanı Cronbach's Alpha değerleri sırasıyla .85, .84, .95, .89 bulunmuş olup $0.80 \leq \text{Cronbach's Alpha} < 1.00$ olduğundan ölçek ve alt boyutların yüksek derecede güvenilir olduğu söylenmektedir.

Veri toplama süreci

Araştırma için Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonundan 25.03.2021 tarih ve 1514704 sayılı yazı ve ASHB'den 29.06.2021 tarih ve 605.01-4 sayılı yazı ile izin alınmıştır. Türkiye'de NUTS 2'de bulunan 26 İl Müdürlüğü ve bağlı 30 ÇEKOM'la iletişime geçilerek ölçek ve formlar çevrimiçi olarak yetkililere yönlendirilmiştir. Yetkililer tarafından en az iki kez bakım personeline çevrimiçi paylaşım yapılmış olup çocuk evlerinde çalışan tüm bakım personeline/ebeveynlere doküman iletilmiştir. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan ve kriterleri sağlayan bakım personeli/ebeveynlere araştırmanın amacı, konusu, katılım koşulları, araştırmadan istedikleri zaman ayrılacakları, verilerin sadece bu araştırma için kullanılacağı hakkında bilgi verilerek soruları yanıtlanmış, yazılı ve sözlü olarak bilgilendirilmiş onamları alınmıştır. Söz konusu bakım personeli/ebeveynlerden 26/07/2021 ile 15/10/2021 tarihleri arasında veriler toplanmıştır.

Verilerin analizi

Araştırma verilerinin analizinde SPSS 24.0 Windows paket programından yararlanılmış, frekans-yüzde tablolarıyla ortalama standart sapma tabloları kullanılmıştır. Çalışmada ölçek puanlarının normal dağılıma uygunluğunun belirlenmesi için basıklık ve çarpıklık katsayıları incelenmiş olup değerlerin +3 ile -3 arasında normal dağılım için yeterli görüldüğü (DeCarlo, 1997; Hopkins & Weeks, 1990; Groeneveld & Meeden, 1984; Moors, 1986) nedeniyle araştırmadaki ölçek puanlarının normal dağılım gösterdiği bulunmuştur (Tablo 1).

Araştırmada parametrik test teknikleri kullanılmış olup ölçek puanlarının demografik özelliklere göre farklılık gösterme durumunun analiz edilmesinde Bağımsız Gruplar t testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) testi kullanılmıştır. ANOVA' da anlamlı farklılık görüldüğü üzerine farklılığın hangi gruptan veya gruplardan olduğunu belirlemek için "Post Hoc" testlerinden Tukey testi analizi gerçekleştirilmiş, 0.05 anlamlılık düzeyi kabul edilmiştir.

Tablo 1. Basıklık ve çarpıklık değerleri ile güvenilirlik katsayısı

		n	Çarpıklık	Basıklık
Algılanan Sosyal Destek	Özel bir insan	505	-0.988	-0.343
	Aile	505	-1.740	2.943
	Arkadaş	505	-1.328	1.659
	Toplam	505	-0.852	0.040

Bulgular

Bu bölümde, araştırmaya katılanların ölçekten aldıkları puanlar üzerinden, belirlenen değişkenlere göre anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediği analiz edilmiştir.

Tablo 2. ÇBASDÖ'nün alt boyutları ve toplam puanlarının çocuğun yaşına göre tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

	Yaş	n	$\bar{x}$	Ss	f	p	Fark	
Algılanan Sosyal Destek	Özel bir insan	2-3 yaş ¹	67	21.1	7.5	0.845	0.430	
		4-6 yaş ²	125	21.6	7.3			
		7-12 yaş ³	313	20.5	8.2			
	Aile	2-3 yaş ¹	67	24.1	4.3	3.323	0.037*	1-2
		4-6 yaş ²	125	25.5	3.5			
		7-12 yaş ³	313	25.2	3.9			
	Arkadaş	2-3 yaş ¹	67	22.7	5.0	2.725	0.067	
		4-6 yaş ²	125	24.1	3.6			
		7-12 yaş ³	313	24.0	4.6			
	Toplam	2-3 yaş ¹	67	67.8	13.8	1.557	0.212	
		4-6 yaş ²	125	71.2	11.6			
		7-12 yaş ³	313	69.7	13.1			

*p<0.05

Tablo 2 incelendiğinde ölçeğin aile alt boyut puanı çocuğun yaşına göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği (p<0.05), farkın 4-6 yaş arasında çocuğu olan ebeveynler lehine olduğu bulunmuştur. Ölçeğin özel bir insan, arkadaş alt boyutları ve toplam puanının çocuğun yaşına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği belirlenmiştir (p>0.05).

Tablo 3. ÇBASDÖ'nün alt boyutları ve toplam puanlarının çocuğun cinsiyetine göre T testi sonuçları

	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	ss	T	p	
Algılanan Sosyal Destek	Özel bir insan	Kız	261	21.0	7.7	0.331	0.741
		Erkek	244	20.7	8.1		
	Aile	Kız	261	25.0	4.1	-0.998	0.319
		Erkek	244	25.3	3.6		
	Arkadaş	Kız	261	24.1	4.1	1.419	0.157
		Erkek	244	23.5	4.7		
	Toplam	Kız	261	70.0	12.8	0.393	0.695
		Erkek	244	69.6	12.9		

p<0.05

Tablo 3 incelendiğinde ölçeğin özel bir insan, aile, arkadaş alt boyutları ve toplam puanının çocuğun cinsiyetine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği belirlenmiştir (p>0.05).

Tablo 4. ÇBASDÖ'nün alt boyutları ve toplam puanlarının çocuğun bakımından sorumlu olan kişiye göre tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

	Çocuğun bakımından sorumlu olan kişi	n	$\bar{x}$	ss	f	p	Fark	
Algılanan Sosyal Destek	Özel bir insan	Bakıma ihtiyaç duymuyor	26	20.8	8.1	0.417	0.837	
		Bakıma ihtiyaç duymasına rağmen kimse yok	23	18.9	8.5			
		Büyükanne-Büyükbaba	226	20.7	8.3			
		Eşim	121	21.3	7.5			
		Ücretli Bakıcı	41	21.2	7.8			
		Akrabam	68	21.1	6.9			
	Aile	Bakıma ihtiyaç duymuyor ¹	26	24.8	3.9	5.583	0.000*	2-3
		Bakıma ihtiyaç duymasına rağmen kimse yok ²	23	22.0	5.3			
		Büyükanne-Büyükbaba ³	226	25.7	3.4			
		Eşim ⁴	121	25.5	3.4			
		Ücretli Bakıcı ⁵	41	23.6	4.9			
		Akrabam ⁶	68	24.8	4.4			
	Arkadaş	Bakıma ihtiyaç duymuyor ¹	26	25.0	4.3	2.638	0.023*	2-4
		Bakıma ihtiyaç duymasına rağmen kimse yok ²	23	21.3	6.4			
		Büyükanne-Büyükbaba ³	226	23.7	4.5			
		Eşim ⁴	121	24.5	3.9			
		Ücretli Bakıcı ⁵	41	23.2	4.2			
		Akrabam ⁶	68	23.7	4.4			
	Toplam	Bakıma ihtiyaç duymuyor	26	70.6	14.0	2.157	0.058	
		Bakıma ihtiyaç duymasına rağmen kimse yok	23	62.3	15.4			

Büyükanne-Büyükbaba	226	70.1	12.8
Eşim	121	71.3	11.3
Ücretli Bakıcı	41	68.0	14.0
Akrabam	68	69.5	12.9

*p<0.05

Tablo 4 incelendiğinde ölçeğin aile alt boyut puanı çocuğun bakımından sorumlu olan kişiye göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği (p<0.05), farkın büyükanne-büyükbaba, eş, akraba lehine olduğu saptanmıştır. Arkadaş alt boyut puanı çocuğun bakımından sorumlu olan kişiye göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği (p<0.05), farkın bakıma ihtiyaç duymaması ve eş lehine olduğu görülmüştür. Ancak özel bir insan alt boyut ve toplam puanının çocuğun bakımından sorumlu olan kişiye göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği belirlenmiştir (p>0.05).

Tablo 5. ÇBASDÖ'nün alt boyutları ve toplam puanlarının çocuğun duygusal ihtiyaçlarını karşılama düzeyine göre tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

	Duygusal ihtiyaçların karşılama	N	$\bar{x}$	ss	F	p	Fark	
Algılanan Sosyal Destek	Özel bir insan	Yeterli değil	144	19.9	7.9	1.685	0.186	
		Kararsızım	50	20.7	7.0			
	Aile	Yeterli	311	21.3	8.0	7.218	0.001*	1-3
		Yeterli değil ¹	144	24.3	4.7			
		Kararsızım ²	50	24.4	4.6			
		Yeterli ³	311	25.6	3.2			
	Arkadaş	Yeterli değil ¹	144	22.7	5.0	8.291	0.000*	1-3
		Kararsızım ²	50	23.2	4.0			
		Yeterli ³	311	24.4	4.1			
		Yeterli değil ¹	144	66.8	13.9			
	Toplam	Kararsızım ²	50	68.3	11.6	6.708	0.001*	1-3
		Yeterli ³	311	71.4	12.3			

*p<0.05

Tablo 5 incelendiğinde ölçeğin aile, arkadaş alt boyut puanları ve toplam puanı çocuğun duygusal ihtiyaçlarını karşılama düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği (p<0.05), farkın yeterli düzeyde karşıladığını söyleyen ebeveynler lehine olduğu bulunmuştur. Ancak özel bir insan alt boyut puanının çocuğun duygusal ihtiyaçlarını karşılama düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği belirlenmiştir (p>0.05).

Tablo 6. ÇBASDÖ'nün Alt Boyutları ve Toplam Puanlarının Çocuğuyla Sorun Yaşama Sıklığına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	Çocuğuyla sorun yaşama sıklığı	n	$\bar{x}$	Ss	F	p	Fark	
Algılanan Sosyal Destek	Özel bir insan	Hiçbir zaman	52	19.9	9.4	0.284	0.837	
		Nadiren	371	21.0	7.8			
		Kararsızım	35	20.9	6.8			
	Aile	Çoğu zaman	47	20.7	7.9	7.748	0.000*	1-3
		Hiçbir zaman ¹	52	26.1	3.8			
		Nadiren ²	371	25.4	3.5			
		Kararsızım ³	35	22.8	6.1			
	Arkadaş	Çoğu zaman ⁴	47	23.8	4.3	1.883	0.132	2-4
		Hiçbir zaman	52	24.0	5.4			
		Nadiren	371	24.0	4.3			
		Kararsızım	35	22.6	4.9			
	Toplam	Çoğu zaman	47	22.9	4.1	1.622	0.183	
Hiçbir zaman		52	70.0	14.4				
Nadiren		371	70.4	12.3				
Kararsızım		35	66.3	15.6				
	Çoğu zaman	47	67.5	12.8				

*p<0.05

Tablo 6 incelendiğinde ölçeğin aile alt boyut puanı çocuğuyla sorun yaşama sıklığına göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği (p<0.05), farkın çocuğuyla hiçbir zaman sorun yaşamayan ve nadiren sorun yaşayan ebeveynler lehine olduğu saptanmıştır. Ancak özel bir insan, arkadaş alt boyutları ve toplam puanının anlamlı düzeyde farklılık göstermediği belirlenmiştir (p>0.05).

Tablo 7. ÇBASDÖ'nün alt boyutları ve toplam puanlarının ebeveynin çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda bilgi düzeyine göre tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

		ÇGE bilgi düzeyi	N	$\bar{x}$	Ss	F	p	Fark
Algılanan Sosyal Destek	Özel bir insan	Kararsızım	30	19.3	8.3	2.279	0.103	
		Yeterli	360	20.6	7.7			
		Çok yeterli	115	22.1	8.3			
	Aile	Kararsızım ¹	30	21.8	6.1	19.769	0.000*	1-2
		Yeterli ²	360	25.0	3.8			1-3
		Çok yeterli ³	115	26.5	2.6			2-3
	Arkadaş	Kararsızım ¹	30	21.7	5.3	5.420	0.005*	1-2
		Yeterli ²	360	23.7	4.3			1-3
		Çok yeterli ³	115	24.6	4.6			
	Toplam	Kararsızım ¹	30	62.8	16.5	9.112	0.000*	1-2
		Yeterli ²	360	69.3	12.3			1-3
		Çok yeterli ³	115	73.2	12.5			2-3

*p<0.05

Tablo 7 incelendiğinde ölçeğin aile, arkadaş alt boyut ve toplam puanı ebeveynin çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda bilgi düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği (p<0.05), farkın yeterli ve çok yeterli düzeyde çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda bilgili olduğunu belirten ebeveynler lehine olduğu saptanmıştır. Özel bir insan puanının ebeveynin çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda bilgi düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği belirlenmiştir (p>0.05).

Tablo 8. ÇBASDÖ'nün alt boyutları ve toplam puanlarının ebeveynin kronik hastalığı olması durumuna göre T testi sonuçları

		Kronik hastalık	N	$\bar{x}$	ss	T	P
Algılanan Sosyal Destek	Özel bir insan	Var	70	21.2	7.2	0.361	0.719
		Yok	435	20.8	8.0		
	Aile	Var	70	24.0	5.0	-2.071	0.042*
		Yok	435	25.3	3.7		
	Arkadaş	Var	70	23.3	4.2	-1.026	0.305
		Yok	435	23.9	4.5		
	Toplam	Var	70	68.5	13.0	-0.910	0.363
		Yok	435	70.0	12.8		

*p<0.05

Tablo 8 incelendiğinde ölçeğin aile alt boyut puanının ebeveynin kronik hastalığı olması durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği (p<0.05), farkın kronik hastalığı olmayan ebeveynlerin lehine olduğu bulunmuştur. Özel bir insan ve arkadaş alt boyut ile toplam puanının ebeveynin kronik hastalığı olması durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği belirlenmiştir (p>0.05).

Tablo 9. ÇBASDÖ'nün alt boyutları ve toplam puanlarının ebeveynin geçmişte psikolojik desteğe ihtiyaç duymasına göre tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

		Psikolojik desteğe ihtiyaç	n	$\bar{x}$	ss	F	p	Fark
Algılanan Sosyal Destek	Özel bir insan	Hayır, psikolojik bir sorun yaşamadım	415	21.2	7.7	2.959	0.053	
		Psikolojik bir sorun yaşadım ama destek almadım	60	19.4	8.2			
		Psikolojik destek aldım/alıyorum. (İlaç, psikoterapi vb.)	30	18.4	8.8			
	Aile	Hayır, psikolojik bir sorun yaşamadım ¹	415	25.5	3.6	13.697	0.000*	1-2
		Psikolojik bir sorun yaşadım ama destek almadım ²	60	22.8	5.3			2-3
		Psikolojik destek aldım/alıyorum. (İlaç, psikoterapi vb.) ³	30	25.0	3.4			
	Arkadaş	Hayır, psikolojik bir sorun yaşamadım ¹	415	24.1	4.3	6.735	0.001*	1-2
		Psikolojik bir sorun yaşadım ama destek almadım ²	60	21.9	5.1			
		Psikolojik destek aldım/alıyorum. (İlaç, psikoterapi vb.) ³	30	24.0	3.4			
	Toplam	Hayır, psikolojik bir sorun yaşamadım ¹	415	70.8	12.5	8.097	0.000*	1-2
		Psikolojik bir sorun yaşadım ama destek almadım ²	60	64.0	15.1			
		Psikolojik destek aldım/alıyorum. (İlaç, psikoterapi vb.) ³	30	67.4	10.0			

*p<0.05

Tablo 9 incelendiğinde ölçeğin aile alt boyut puanı ebeveynin geçmişte psikolojik desteğe ihtiyaç duymasına göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği (p<0.05), farkın psikolojik sorun yaşamadığını ve psikolojik destek alan/almaya devam ettiğini belirten ebeveynler lehine olduğu bulunmuştur. Arkadaş alt boyut ve toplam puanı ebeveynin geçmişte psikolojik desteğe ihtiyaç duymasına göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği (p<0.05), farkın psikolojik sorun yaşamadığını belirten ebeveynlerin lehine olduğu tespit edilmiştir. Ancak özel bir insan alt boyut puanının ebeveynin geçmişte psikolojik desteğe ihtiyaç duymasına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği belirlenmiştir (p>0.05).

Tablo 10. ÇBASDÖ'nün alt boyutları ve toplam puanlarının ebeveynin yaptığı işten memnuniyet düzeyine göre tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

	İşten memnuniyet düzeyi	n	$\bar{x}$	Ss	F	p	Fark
Özel bir insan	Pek memnun değilim	60	20.6	7.1	1.526	0.207	
	Kararsızım	83	19.5	7.4			
	Oldukça memnunum	245	20.9	8.1			
	Tamamen memnunum	117	21.9	8.1			
Aile	Pek memnun değilim ¹	60	23.7	5.0	6.027	0.000*	1-3
	Kararsızım ²	83	24.4	4.2			1-4
	Oldukça memnunum ³	245	25.3	3.6			2-4
	Tamamen memnunum ⁴	117	26.0	3.2			
Arkadaş	Pek memnun değilim ¹	60	22.7	4.8	5.595	0.001*	1-4
	Kararsızım ²	83	22.6	4.9			2-3
	Oldukça memnunum ³	245	24.1	4.1			2-4
	Tamamen memnunum ⁴	117	24.7	4.3			
Toplam	Pek memnun değilim ¹	60	66.9	12.7	4.920	0.002*	1-4
	Kararsızım ²	83	66.4	12.5			2-4
	Oldukça memnunum ³	245	70.3	12.6			
	Tamamen memnunum ⁴	117	72.5	12.9			

*p<0.05

Tablo 10 incelendiğinde ölçeğin aile, arkadaş alt boyut puanı ebeveynin yaptığı işten memnuniyet düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği (p<0.05), farkın yaptığı işten oldukça ve tamamen memnun olduğunu belirten ebeveynler lehine olduğu bulunmuştur. Toplam puanın ebeveynin yaptığı işten memnuniyet düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği (p<0.05), farkın yaptığı işten tamamen memnun olduğunu belirten ebeveynler lehine olduğu saptanmıştır. Ancak özel bir insan alt boyut puanının ebeveynin yaptığı işten memnuniyet düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği belirlenmiştir (p>0.05).

Tablo 11. ÇBASDÖ'nün alt boyutları ve toplam puanlarının ebeveynin çocuk evlerinde sorumlu olduğu çocukların duygusal ihtiyaçlarını karşılama düzeyine göre tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

		Duygusal ihtiyaçların karşılama	n	$\bar{x}$	ss	F	p	Fark
Algılanan Sosyal Destek	Özel bir insan	Yeterli değil ¹	34	18.4	7.8	8.299	0.000*	1-3
		Yeterli ²	335	20.2	8.0			2-3
		Çok yeterli ³	136	23.0	7.3			
	Aile	Yeterli değil ¹	34	23.7	4.5	10.144	0.000*	1-3
		Yeterli ²	335	24.8	4.1			2-3
		Çok yeterli ³	136	26.3	2.9			
	Arkadaş	Yeterli değil ¹	34	22.0	5.2	5.592	0.004*	1-3
		Yeterli ²	335	23.7	4.3			
		Çok yeterli ³	136	24.6	4.5			
	Toplam	Yeterli değil ¹	34	64.1	12.3	12.524	0.000*	1-3
		Yeterli ²	335	68.7	12.8			2-3
		Çok yeterli ³	136	74.0	12.1			

*p<0.05

Tablo 11 incelendiğinde ölçeğin özel bir insan, aile, arkadaş alt boyut ve toplam puanı ebeveynin çocuk evlerinde sorumlu olduğu çocukların duygusal ihtiyaçlarını karşılama düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği (p<0.05), farkın sorumlu olduğu çocukların duygusal ihtiyaçlarını çok yeterli düzeyde karşıladığını belirten ebeveynler lehine olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 12. ÇBASDÖ'nün alt boyutları ve toplam puanlarının ebeveynin çocuk evlerinde sorumlu olduğu çocuklarla sorun yaşama sıklığına göre tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

		Çocuklarla sorun yaşama sıklığı	n	$\bar{x}$	ss	F	p	Fark
Algılanan Sosyal Destek	Özel bir insan	Hiçbir zaman	64	21.2	8.1	0.624	0.536	
		Nadiren	401	20.9	7.9			
		Çoğu zaman	40	19.6	7.8			
	Aile	Hiçbir zaman ¹	64	25.2	4.6	6.080	0.002*	1-3
		Nadiren ²	401	25.3	3.6			2-3
		Çoğu zaman ³	40	23.1	4.6			
	Arkadaş	Hiçbir zaman ¹	64	23.8	4.9	7.996	0.000*	1-3
		Nadiren ²	401	24.1	4.2			2-3
		Çoğu zaman ³	40	21.2	5.6			
	Toplam	Hiçbir zaman ¹	64	70.3	14.1	4.764	0.009*	1-3
		Nadiren ²	401	70.3	12.4			2-3
		Çoğu zaman ³	40	63.8	14.0			

*p<0.05

Tablo 12 incelendiğinde ölçeğin aile, arkadaş alt boyut ve toplam puanı ebeveynin çocuk evlerinde sorumlu olduğu çocuklarla sorun yaşama sıklığına göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği ($p<0.05$), farkın hiçbir zaman sorun yaşamayan ve nadiren sorun yaşadığını belirten ebeveynler lehine ortaya çıktığı görülmüştür. Ancak özel bir insan alt boyut puanında ebeveynin çocuk evlerinde sorumlu olduğu çocuklarla sorun yaşama sıklığına göre anlamlı düzeyde farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Tartışma

Bu bölümde, araştırmaya katılanların ölçekten aldıkları puanlar üzerinden, belirlenen değişkenlere göre yapılan analizler sonucunda çeşitli bulgular elde edilmiş olup alan yazın çerçevesinde tartışılmıştır.

Tablo 2 incelendiğinde çocuk yaşının ebeveynlerin aile alt boyutu puanının dışında anlamlı düzeyde farklılık göstermediği belirlenmiştir. 4-6 yaş arasında çocuğu olan ebeveynlerin aileden algıladıkları sosyal destek düzeyinin daha fazla olduğu söylenebilir (Tablo 2). Aile alt boyutu dışında benzer olarak Amerika'da (Sank vd., 2003) veya Türkiye'de (Çattık & Aksoy, 2018) yapılan çalışmalarda, çocuk yaşıyla algılanan sosyal destek düzeyleri arasında ilişki saptanmamıştır. Ancak Karloğlu (2017), 0-6 yaş arasında çocuğu olan babaların tüm boyutlarda ve toplamda daha fazla sosyal destek algıladıklarını belirtmiştir. Şener (2021), arkadaş alt boyut dışında diğer alt boyut ve toplamda yaş arttıkça algılanan sosyal desteğin azaldığını, yaş azaldıkça algılanan sosyal desteğin arttığını bulmuştur. Cuellar vd. (2015), aile alt boyut puanı lehine ancak belirlenen görüşlerin aksine yaş arttıkça okul ve sosyalleşme ortamlarına katılma oranı artacağı için daha fazla sosyal destek algılandığını açıklamıştır. Bu çalışmada ise 4-6 yaş çocukların önceki yaşlara kıyasla bilişsel olarak ilerde ve uyumlu olma potansiyelinin arttığı, kreş ve anaokulu gibi sosyalleşme ortamlarına katılım nedeniyle ebeveynlerin ailelerinden algıladıkları sosyal destek düzeylerinde farklılığı olduğu söylenebilir.

Tablo 3 incelendiğinde ölçeğin tüm alt boyut ve toplam puanının çocuğun cinsiyetine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği ortaya konmuştur. Bunun bakım personeli olarak çalışan ebeveynlerin; çocuk gelişimi ve eğitimi ile ilgili alt yapılarından ötürü çocuk konusunda cinsiyet ayrımı yapmamasından veya sosyal çevresi tarafından çocuğunun cinsiyetine özel algıladıkları sosyal destek düzeylerinde bir farklılık hissetmemesinden kaynaklı olabileceği düşünülebilir. Bulgularla uyumlu çalışmaları mevcuttur (Çattık & Aksoy, 2018; Karloğlu, 2017; Şahin, 2020). Ancak birden çok farklı gelişimsel veya fiziksel sorunlu çocukları olan ebeveynlerle ilgili çalışmaların birinde, kız çocukların annelerinin daha fazla sosyal destek algısına sahip olduğu raporlanmıştır (Sank vd., 2003). Şener (2021) ise benzer olarak özel bir insan desteğiyle çocuk cinsiyeti arasında farklılık olmadığını ancak bulgulardan farklı olarak aile, arkadaş alt boyut ve toplam puanın erkek çocuğu olanlar lehine olduğunu saptamıştır.

Tablo 4 incelendiğinde ölçeğin aile alt boyut puanının çocuğun bakımından sorumlu olan kişiye göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulunmuştur. Çocuğuna büyükannesi-büyükbabası, eşi ve akrabası tarafından bakılan ebeveynlerin aileden algıladıkları sosyal destek düzeyinin daha fazla olduğu öngörülebilir. Bununla ilgili karşılaştırma yapılabilecek az çalışmaya rastlanmıştır. Yoksul kadınlarla yapılan çalışmada, bulguların aksine çocuğun bakımından sorumlu olan kişi (anne, baba, anne ve baba, diğer) ile aileden algılanan destek arasında farklılık görülmediği iletilmiştir (Türksever, 2020). Ancak kapitalleşmenin evrensel boyuta ulaşması, toplumsal hayatın değişmesi, çalışma saatlerinin yükselmesi (Çifci & Tören), yaşam süresinin uzaması (Villar vd., 2010), kadınların eğitim düzeylerinin artması ve hayat pahalılığı nedeniyle daha fazla istihdama katılması ve babaların da çalışmak durumunda kalması (Çifci & Tören, 2019; Mehta & Thang, 2012), kadınların doğum izninin kısa olması, gündüz bakım evi, kreş gibi kurumlarının ücretlerinin ek maliyet getirip boşa harcanan kaynak olarak görülmesi, bu kurumlarda fazla sayıda çocuğa bakılması nedeniyle yetersiz görülmesi (Uğur, 2018), boşanma, ebeveyn kaybı, erken yaşta hamilelik, çocuğun engelli olması, aile içi sorunlar (Mehta & Thang, 2012; Westphal vd., 2015) gibi nedenlerle ailenin en önemli ve yakın sosyal destek kaynağının büyük ebeveynler olduğu bilinmektedir (Mehta & Thang, 2012; Uğur, 2018; Westphal vd., 2015). Aileyi birlikte tutan ve bütünlüğü sağlamaya çalışan ilk kaynaklardır (Worrall, 2009). Büyük ebeveynlerin maddi harcama oluşturmaması ve iyi bakım sunması nedeniyle tercih edildiği (Wheelock & Jones, 2002), birincil veya ikincil bakım hizmeti verdikleri (Çifci & Tören, 2019), bulgulara benzer olarak büyükanne-babanın, ebeveynlerin en yakın aile desteği olduğu (Türksever, 2020), eş ve akrabasının da bakımda önemli rolü olduğu söylenebilir.

Ölçeğin arkadaş alt boyut puanının çocuğun bakımından sorumlu olan kişiye göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği saptanmıştır. Bakıma ihtiyaç duymayan ve eşi tarafından bakılan çocukları bulunan ebeveynlerin arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek düzeyinin daha fazla olduğu belirtilebilir (Tablo 4). Bakım gereksinimi bulunmayan ve eşi tarafından bakılan çocukları olan ebeveynlerin ek bakım sorumluluğu yüklediği için arkadaşlarından daha kolay destek alabildikleri düşünülmektedir.

Özel bir insan alt boyut ve toplam puanının çocuğun bakımından sorumlu olan kişiye göre anlamlı düzeyde farklılık olmadığı görülmüştür (Tablo 4). Bulgulardan farklı olarak kadınlarla yapılan bir çalışmada, çocuğun bakımından sorumlu olan kişiyle (anne, baba, anne ve baba, diğer) arkadaşlardan algılanan destek arasında farklılık görülmediği, ancak özel bir insandan ve toplamda algıladıkları desteğin farklılaştığı bulunmuştur. Çocuğuna diğer kişiler tarafından bakılan kadınların özel bir insandan ve toplamda algıladıkları sosyal destek düzeyinin daha fazla olduğu saptanmıştır (Türksever, 2020).

Tablo 5 incelendiğinde ölçeğin özel bir insan alt boyut puanının dışında aile, arkadaş alt boyut puanları ve toplam puanının çocuğun duygusal ihtiyaçlarını karşılama düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği raporlanmıştır. Çocuğunun duygusal ihtiyaçlarını yeterli düzeyde karşıladığını belirten ebeveynlerin ailelerinden, arkadaşlarından ve toplamda algıladıkları sosyal destek düzeyinin daha fazla olduğu belirtilebilir. Çalışmanın sonucuyla alan yazın tutarlılık göstermektedir. Aile, bireylerin ruhsal, fiziksel gereksinim duyduğu sevgi, saygı, ilgi, bakımın sunulduğu doğal ve şeffaf ortamlardır. Ayrıca yaşam doyumunu artıran, sosyal-duygusal uyumlu bireylerin yetişmesine yardımcı olan güvenli limanlardır (Bulut, 1990). Çocukların ebeveynleri veya birincil bakım verenleriyle kurdukları ilişkiler, ilerleyen yıllarda diğer kişilerle kurulan ilişkilerin temelini oluşturur ve psikolojiye katkı sağlar (Topbay, 2016). Ancak duygusal ihtiyaçların fazla karşılanmasının (örneğin ilgi gibi) bağımlılığa, az karşılanmasının ise sevgi eksikliğine yol açması nedeniyle yeteri kadar alakadar olunmasının daha sağlıklı olduğu belirtilmiştir (Bulut, 1990). Sağlıklı ebeveyn-çocuk ilişkisinde ebeveynlerin algıladığı desteğin önemli olduğu vurgulanmıştır (Gürkan, 1998). Tendulkar vd. (2012), çocukların ihtiyaçlarının karşılanmasının ve her türlü ebeveynlik davranışlarının sosyal destek algısından etkilendiğini belirtmektedir. Gürkan (1998), annelerin algıladığı aile ve arkadaş desteğinin birbiriyle pozitif ilişkili olduğunu, annelerin algıladıkları

sosyal destek düzeyinin artmasıyla çocuklarının duygusal/davranışsal sorunlarının azaldığını raporlamıştır. Ayrıca aileden ve arkadaşlarından sosyal desteğe sahip ebeveynlerin çocuklarına verdiği sosyal duygusal desteğin, çocukların bilişsel, sosyal, duygusal, benlik saygısına olumlu katkıları olduğu, aksi durumun olumsuz davranışlara sebep olduğu belirtilmiştir (Yıldırım & Ergene, 2003). Bu bağlamda aileden, arkadaşlardan ve toplamda algılanan desteğin ebeveynleri duygusal anlamda güçlendirerek çocuklarının duygusal ihtiyaçlarını daha kolay karşılayabildiği çıkarımı yapılabilir. Ayrıca ebeveynlerin özel bir insan desteğine yeterince başvurmadığı, ulaşamadığı, ulaşsa bile destek algısının yeterli olmadığı söylenebilir.

Tablo 6 incelendiğinde ölçeğin sadece aile alt boyut puanının ebeveynin çocuğuyla sorun yaşama sıklığına göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmüştür. Çocuğuyla hiçbir zaman sorun yaşamayan ve nadiren sorun yaşayan ebeveynlerin ailelerinden algıladıkları sosyal destek düzeyinin daha fazla olduğu; diğer boyutlarda ve toplamda ise farklılığın olmadığı söylenebilir. Ailede çocukların duygularının ifade edilmesine önem verilmemesinin duyguların bastırılmasına yol açtığı, bu durumun zamanla duygu patlamalarına neden olarak çocuklarda duygusal, davranışsal sorunların geliştiği belirtilmiştir. Olumlu iletişim, ilgi, sevginin gösterilmesi, sorunların çözümü için gerekli yöntemlerin öğretilmesi, uygun ebeveynlik rollerinin yürütülmesinin çocukların uyumlu olmalarına katkı sağlayabileceği açıklanmıştır (Topbay, 2016). Ailelerinden aldıkları destekle birlikte iyi hisseden ebeveynlerin çocuklarına problemleri aktarmayacağı, olumlu, sağlıklı iletişim kurulabileceği, böylece sorun sıklığının azalabileceği çıkarımı yapılabilir. Bulgulara kısmen benzer olarak 2-6 yaş (Akçınar & Özbek, 2021) ve okul çağı (Gürkan, 1998) çocuğu olan ebeveynlerin yakın çevrelerinden algıladıkları sosyal destek puanının çocukların duygusal davranışsal sorunlarıyla negatif ilişkili olduğu bulunmuştur. Ebeveynlerin sosyal destek algılaması arttıkça davranışları olumlu yönde değişmekte, çocuklarının dışsallaştırma (Akçınar & Özbek, 2021), duygusal, davranışsal (Gürkan, 1998; Özbek, 2012) sorunları azalmaktadır. Mathew vd. (2017) aileden algılanan sosyal desteğin önemli olduğunu belirterek ebeveynlerin çocuklarına uyguladığı yöntemleri ve niteliğini etkilediğini defaten belirtmiştir. Aileden algılanan sosyal destek kaynağının daha doğal, ulaşılabilir, güvenli ve içten olması sebebiyle ön plana çıkabildiği ve aile üyeleri üzerinde fazla etki oluşturabildiği söylenebilir.

Tablo 7 incelendiğinde ölçeğin özel bir insan alt boyut puanının dışında aile, arkadaş alt boyut ve toplam puanının ebeveynin çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda bilgi düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda yeterli ve çok yeterli düzeyde bilgili olduğunu belirten ebeveynlerin ailelerinden, arkadaşlarından ve toplamda algıladıkları sosyal destek düzeyinin daha fazla olduğu; özel bir insandan alınan destekteyse farklılığın olmadığı söylenebilir. Görevi çocuk bakımı olan ebeveynlerin çocuk gelişimiyle ilgili bilgilerinin olduğu ancak aile, arkadaş desteğiyle becerilerini artıracakları, çocuklarıyla ilgili süreçleri daha iyi yönetebileceği, ihtiyaç alanlarını daha iyi tespit edebileceği ve böylece uygun destekleri alabileceği düşünülmektedir. Bu noktada çevresel desteğin önemli bir argüman olabileceği değerlendirilmektedir. Bulguların alan yazınla uyumlu olduğu görülmüştür. Mathew vd. (2017), algılanan sosyal destekle birlikte ebeveynlik davranışlarında olumlu gelişmeler olduğunu, çocuğa nasıl yaklaşım gösterilerek eğitileceğine ilişkin bilginin arttığını belirtmiştir. Doğrudan ilgili olmasa da Alexandre vd. (2012), bulgularla benzer (aile alt boyut) ve farklı (özel bir insan alt boyut) sonuçlar paylaşmıştır. Buna göre çocuk gelişimini destekleyen geniş ailelerin ve özellikle büyük annelerin öne çıktıkları, ayrıca annenin akrabalarının, komşuların (özel bir insan) da gelişimi destekleyen aile sosyal destek ağında yer aldığı belirtilmiştir. Bulguların aksine bir çalışmada, anne sosyal desteğinin bebek bilişsel gelişimle ilgili olmadığı saptanmıştır (Singletary vd., 2021).

Tablo 8 incelendiğinde ölçeğin sadece aile alt boyut puanının ebeveynin kronik hastalığı olması durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Kronik hastalığı olmayan ebeveynlerin ailelerinden algıladıkları sosyal destek düzeyinin daha fazla olduğu öngörülebilir. Kronik hastalığı olmayan katılımcıların aileden algılanan sosyal destek puan ortalamalarının daha yüksek olduğu, bunun nedeni olarak hastalığın oluşturduğu olumsuz ruh hali belirtilebilir. Çalışmanın sonucuyla alan yazın tutarlılık göstermektedir. Bir sistematik derleme çalışmasında, sosyal desteği zayıf algılayan ve depresyonlu kişilerin iyileşmelerinin ve sosyal fonksiyonlarını yerine getirmelerinin güç olduğuna ilişkin çalışmaların olduğu, benzer düzeyde ilişkinin bipolar ve anksiyeteli kişilerde de geçerli olduğuna yönelik ön kanıtlar belirtilmiştir. Depresyonun, insanların sosyal destek kaynaklarını yetersiz değerlendirmesine daha yatkın hale getirebileceği şeklinde çıkarım yapılmıştır (Wang vd., 2018). Pakistan'daki çalışmada, algılanan sosyal desteğin pozitif ilişkilerle yaygın ruhsal bozukluk belirtilerini, depresyonu, kaygıyı azalttığı raporlanmıştır (Qadir vd., 2013). Krespi (1993)'nin araştırmasında, depresif diyaliz hastalarının, daha az olumlu yaşam olayı bildirdiğini ve yaşam olaylarını daha olumsuz değerlendirdiğini göstermiştir. Depresif diyaliz hastalarının, başkalarıyla daha az gerçek temas ve telefon teması kurdukları, daha az sosyal destek miktarı ve mevcudiyeti algıladıklarını, algılanan sosyal destekten daha az memnuniyet duyduklarını göstermiştir. Kanserli olup iyileşenler ve kanserli olmayanlarla yapılan çalışmada ise benzer düzeyde sosyal destek algısı saptanmıştır. Olumsuz durumlara karşı daha dirençli hale gelebilen bireylerin sosyal ilişkilerden daha keyif alabilmeleriyle bunun olası nedeni açıklanmıştır (León-Salas vd., 2020). Bulgulardan aile alt boyutuyla kısmen benzerlik taşıyan Soysal (2022)'in çalışmasında, çok boyutlu diyabet algısının aileden algılanan sosyal desteğin %41.8'ini açıkladığı, çok boyutlu diyabetin toplamda algılanan sosyal destek üzerinde %38.3 oranında etkili olduğu; özel bir insan algısının %33.8'inin; arkadaş desteği algısının %35.8'ini açıkladığı görülmüştür.

Tablo 9 incelendiğinde ölçeğin özel bir insan alt boyut puanının dışında aile, arkadaş alt boyut puanı ve toplam puanının ebeveynin geçmişte psikolojik desteğe ihtiyaç duymasına göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği izlenmiştir. Geçmişte psikolojik sorun yaşamadığını ve sorun yaşayıp psikolojik destek alan/almaya devam ettiğini belirten ebeveynlerin aileden algıladıkları sosyal destek düzeyinin daha fazla olduğu, geçmişte psikolojik sorun yaşamadığını belirten ebeveynlerin ise arkadaşlarından ve toplamda algıladıkları sosyal destek düzeyinin daha fazla olduğu söylenebilir. Psikolojik sorun yaşayan kişilerin sağlıklı düşünemediği, olaylar arasında ilişki kurmakta güçlük çektiği dikkate alınırsa gelen sosyal destekleri doğru yorumlamadığı veya algılamadığı sonucu çıkarılabilir. Nitekim bir çalışmadaki tüm alt boyutlarda ve toplam puanda travma öyküsü olanların, algıladıkları sosyal destek puanlarının daha az olduğu bulunmuştur. Travmanın anormal yaşantı olması sebebiyle yaşamı kesintiye uğratabildiği, algılama ve yorumlama becerilerini değiştirebildiği, sosyal destek mekanizmalarına ulaşarak faydalı bir destek almanın olası olmadığı belirtilmiştir (Özkuş, 2019). 6126 katılımcı ile Singapur'da gerçekleştirilen çalışmada, ruhsal problemleri olanın daha düşük

düzeyde algılanan sosyal destekle ilişkili olduğu gösterilmiştir (Vaingankar vd., 2020). Moak & Agrawal (2010), ruh sağlığıyla ilgili problemlerde algılanan sosyal desteğin önemli kurtarıcı olduğunu belirtmiştir. Zehir (2021)'in çalışmasında, hastalarda ruminatif düşüncenin artmasıyla algılanan sosyal desteğin azaldığı saptanmıştır. Psikolojik anlamda zorlayıcı olayla karşılaşmayan ebeveynlerin ailesinden gelen olumlu dönütleri ve destekleri daha doğru algılayabildiği, böylece aile boyutundaki destekleyici puanların daha yüksek düzeyde bulunduğu belirtilebilir. Varıcıer (2019), bireylerin psikolojik sağlamlılık düzeylerinin artmasıyla aileden, arkadaşlarından ve toplamda algıladıkları desteğin de arttığını belirtmiştir. Ruhsal iyilik halinin sosyal destek düzeyiyle ilişkisinin çalışıldığı araştırmada, aile ve arkadaştan gelen destek düzeyinden ruhsal iyilik halinin etkilendiği, ruhsal belirti azaldıkça algılanan sosyal destek düzeyinin arttığı saptanmıştır (Bayram, 1999). İyi olma, aileden ve toplamda algılanan sosyal destek arasında anlamlı düzeyde orta ve pozitif yönlü ilişki bulunmuştur. Buna göre iyi olmanın %40'unun aileden, %29'unun arkadaştan, %38'inin toplamda algılanan destekten kaynaklandığı çıkarımı yapılmıştır (Önalgil, 2012). Şahin (2020), KKTC'de yaşayan ve okulöncesi çocuğu olan ebeveynlerin ebeveynlik stresi arttıkça algılanan sosyal destek düzeyinin azaldığını bulmuştur. Buna göre stres düzeyi azalır, psikolojik anlamda daha az sorun yaşanırsa algılanan sosyal destek o oranda artış göstermektedir. Zira 18-40 yaş arasındaki katılımcılarla yürütülen çalışma, algılanan sosyal desteğin depresyonu negatif yönde yordadığını, sosyal desteğin depresyonu azalttığını göstermiştir (Arıkan, 2020). Bazı çalışmalarda sosyal desteğin de etkisiyle iyileşmenin görüldüğü veya sorunun daha az düzeyde hissedilmesini sağladığı raporlanmıştır. Yılmaz (2002), algılanan sosyal destek düzeyinin yüksek olmasının boşanma sonrasında psikolojik sıkıntının düşük olmasını yordadığını belirtmiştir. Çalışmalar dikkate alındığında bulguların, alan yazınla tutarlı olduğu söylenebilir. Ayrıca psikolojik sorunların algılanan sosyal destek düzeyi üzerinde kayda değer etkisinin olduğu, bu nedenle bireylerin psikolojik savunma mekanizmalarını kullanarak gerekirse terapi olarak ve hayata bakış açılarını pozitif yönde değiştirerek daha fazla sosyal destekten yararlanabilecekleri öngörülmektedir. Ancak geçmişte psikolojik öykünün olup olmasına göre aileden, arkadaştan ve toplamda algılanan sosyal destek düzeyleri arasında fark belirtmeyen çalışma sonuçlarına da rastlanılmıştır (Erdem, 2021).

Geçmişte psikolojik sorun yaşayıp yaşamamış olmanın özel bir insandan algılanan destekte farklılık oluşturmadığı söylenebilir (Tablo 9). Bu durum ebeveynlerin geleneksel kültür nedeniyle destek kaynağı olarak daha çok aile veya arkadaşları tercih ediyor olmasından kaynaklanabilir. Bulgularla tutarlı olarak geçmişte psikolojik öykünün olup olmasına göre özel bir kişiden algılanan sosyal destek düzeyleri arasında fark belirtilmemiştir (Erdem, 2021). Bulgularla kısmen uyumlu olarak özel bir insan alt boyutundan algılanan sosyal desteğin mesleklerinden dolayı psikososyal desteğe ihtiyacı olup olmama durumuna göre farklılık göstermediği ancak geçmişte travması olan psikososyal destek çalışanlarının algıladıkları sosyal destek düzeyinin travması olmayanlara göre daha düşük olduğu rapor edilmiştir (Özkuş, 2019). Başka çalışmaya göre psikolojik yönden ne kadar sağlam olunursa özel bir insandan algılanan destek oranının benzer oranda artış gösterdiği belirtilmiştir (Varıcıer, 2019). Düşük düzeyde olsa da iyi olma arttıkça özel kişiden destek alma algısının arttığı, iyi olmanın %7'sinin özel bir kişiden algılanan destekten kaynaklandığı iletilmiştir (Önalgil, 2012).

Tablo 10 incelendiğinde ölçeğin özel bir insan alt boyut puanının dışında aile, arkadaş alt boyut puanı ve toplam puanının ebeveynin yaptığı işten memnuniyet düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği saptanmıştır. Yaptığı işten memnun olduğunu belirten ebeveynlerin aileden, arkadaşlarından ve toplamda algıladıkları sosyal destek düzeyinin daha fazla olduğu, özel bir insandan algılanan destekte ise farklılık olmadığı düşünülebilir. Bu çalışmada bakım personeli olarak çalışan ebeveynlerin çocuk evinde yaptığı işten % 71.7'sinin oldukça ve tamamen memnun olduğunu belirtmesi nedeniyle iş tatminlerinin yüksek olduğu, dolayısıyla özel bir insan desteği dışındaki sosyal destek algılarının yüksek olduğu söylenebilir. Alan yazın incelendiğinde doğrudan benzer çalışma bulunmamasına da bulgularla uyumlu çalışma sonuçlarının olduğu görülmüştür. İş yerinden memnun veya mutlu olmanın sosyal destek algısında olumlu sonuca neden olabileceği belirtilmiştir (Özkuş, 2019). Başka çalışmada, çalıştığı yerden memnun olanların aileden, arkadaştan ve toplamda algıladıkları sosyal destek düzeylerinin memnun olmayanlara göre daha fazla olduğu, özel bir insandan algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasında ise farklılık olmadığı raporlanmıştır (Erdem, 2021). Bulguların özel bir insan destek sonucuyla örtüşen başka çalışma, huzurevinde çalışan yaşlı bakım personeliyle yapılmıştır. Ancak aile ve arkadaştan algıladıkları sosyal destek düzeyleriyle iş doyumları arasında ilişki olmadığı da ortaya konularak bulgulardan farklılık göstermiştir (Canlı vd., 2020). Bulgulardan farklı olarak Özcan Ceran (2010), çalışanların algılanan sosyal destek düzeyleriyle iş doyumları arasında farklılık olmadığını saptamıştır.

Tablo 11 incelendiğinde ölçeğin özel bir insan, aile, arkadaş alt boyut ve toplam puanının ebeveynin çocuk evlerinde sorumlu olduğu çocukların duygusal ihtiyaçlarını karşılama düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Sorumlu olduğu çocukların duygusal ihtiyaçlarını çok yeterli düzeyde karşıladığını belirten ebeveynlerin özel bir insan, aile, arkadaş ve toplamda algıladıkları sosyal destek düzeyinin daha fazla olduğu öngörülebilir. Alan yazında benzer çalışma olmadığı için kıyaslama yapılamamış olup bu yönüyle özgünlük taşımaktadır. Ancak stres faktörünün de etkili olabileceği güç durumlarda bireylere yardımcı olan sosyal destek kaynakları ne kadar sağlamsa o kadar iyi hissetme ve hayatta bağlantının fazla olabileceği bilinmektedir. İhtiyaç duyulduğunda çevresi tarafından fazla destek gören veya göreceğini bilen bireylerin duygusal ve sosyal yönden güvende hissetmeleri söz konusudur. Zira Cohen & Wills (1985), sosyal desteğin türleri arasında saygınlık, araçsal, bilgisel, yaygın destek ve aidiyet, duygusal destek olduğunu, duygusal desteğin içinde ise sevgi, saygı, paylaşma, dinleme, güven, değerli hissetme gibi duyguların anlam kazandığını; Leither ise ait olma, yakınlık, güvenlik, pratik yardım ve duygunun olduğunu belirtmiştir (Eisemberger, 2010). Sosyal desteği fazlasıyla hisseden bireylerin ana etki ve tamponlama modeliyle fiziksel ve psikolojik yönden olumsuz durumlardan uzaklaşabileceği ve iyi hissedebileceği (Cohen & Wills, 1985; Eisemberger, 2010), önleyici etki modeliyle sıkıntı yaşamayabileceği ifade edilmiştir (Diewald & Sattler, 2010). İyi hisseden ebeveynlerinse çocuk evlerinde sorumlu oldukları çocukların ilgi, sevgi, değer görme, güvende hissetme gibi duygusal gereksinimlerini daha duyarlı olarak karşılayabilecekleri düşünülmektedir. Nitekim çocuk evleri sitesinde kalan çocuklarla yapılan çalışmada, çocukların en çok müdürden sonra bakım personelinin destek algıladığı belirtilmiştir. Bu durum da bakım personelinin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir (Davulcu & Mert, 2019).

Tablo 12 incelendiğinde ölçeğin özel bir insan alt boyut puanının dışında aile, arkadaş alt boyut ve toplam puanının ebeveynin çocuk evlerinde sorumlu olduğu çocuklarla sorun yaşama sıklığına göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmüştür. Sorumlu olduğu çocuklarla nadiren sorun yaşayan ve hiçbir zaman sorun yaşamayan ebeveynlerin ailelerinden, arkadaşlarından ve toplamda algıladıkları sosyal destek düzeyinin daha fazla olduğu düşünülebilir. Alan yazında konuyla ilgili çalışmaya rastlanmamış olup bu yönüyle özgünlük taşımaktadır. Bakım personeli olarak çalışanların korunmaya ihtiyacı olan çocuklarla psikolojik problemlerinden kaynaklı uyum ve otorite konusunda sorun yaşadıkları belirtilmiştir (Gelen & Çınar, 2014). Korunmaya ihtiyacı olan çocukların ihmal, istismar, terk, suça sürüklenme, suç mağduru olmaları nedeniyle korunma altına alındığı dikkate alındığında çeşitli duygusal ve davranışsal sorunlar gösterebilecekleri, kuralları benimsemekte zorlanabilecekleri ve özellikle zamanın çoğunluğunu birlikte geçirdiği birincil bakım verenleriyle sorun yaşayabilecekleri düşünülmektedir. Ancak bakım personelinin çocukların özelliklerini bilerek nasıl yaklaşım sergileyeceğini öğrenmeleri, gerekli kurallarla disiplini sağlamaları, gereksinim duyulduğunda uzman desteğiyle birlikte çocuklarla sorun yaşanmasının azaltılması mümkün olabilir. Görevdeyken birebir hizmet verdiği çocuklarla nadiren sorun yaşayan ve hiçbir zaman sorun yaşamayan bakım personelinin kendilerini daha yeterli hissederek olumlu psikolojide olabilecekleri ve böylece çevrelerinden algıladıkları desteğin de artabileceği düşünülmektedir. Aksi halde iş ortamında yaşanan sorunların işlerin aksamasına neden olabileceği; diğer bakım personeli, grup/ev sorumlusu ve yönetimden tepki geldiğinde işte huzursuzluk yaşanabileceği, bu durumun yetersizlik duygusuyla birlikte olumsuz psikolojiye yol açabileceği, böylece sosyal çevreden gelen sosyal desteği algılama kapasitesinin azalabileceği çıkarımı yapılabilir. Nitekim Özkul (2019), benzer durumda iş yerindeki mutsuzluğun sosyal destek algısında zayıflığa yol açabileceğine değinmiştir.

Sonuç

Çalışma sonucunda, bakım personeli olarak çalışan ebeveynlerin algılanan sosyal destek düzeylerinin, ebeveynlerin; çocuğunun cinsiyetine göre anlamlı düzeyde bir farklılık göstermediği ancak çocuğunun yaşına, kendi çocuğunun bakımından sorumlu olan kişiye, çocuğunun duygusal ihtiyaçlarını karşılama düzeyine, çocuğuyla sorun yaşama sıklığına, çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda bilgi düzeyine göre farklılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0.05$). Ayrıca algılanan sosyal destek düzeylerinin ebeveynlerin; kronik hastalığı olması durumuna, geçmişte psikolojik desteğe ihtiyaç duymasına, yaptığı işten memnuniyet düzeyine, çocuk evlerinde sorumlu olduğu çocukların duygusal ihtiyaçlarını karşılama düzeyine, çocuk evlerinde sorumlu olduğu çocuklarla sorun yaşama sıklığına göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği ortaya konmuştur ($p<0.05$). Elde edilen sonuçlar, toplum temelli ruh sağlığı yaklaşımı kapsamında algılanan sosyal destek düzeylerinin güçlü bir dayanak ve güvenli bir liman oluşturmasıyla bireysel, ailesel ve çevresel açıdan kilit rol oynadığını göstermiştir. Fiziksel, psikolojik ve sosyal yönleri nedeniyle ebeveynlerin/bakım personelinin sosyal destek grup ağlarının nitelikli bir şekilde gelişmesi için çaba sarf etmesi, kurumun ise eğitsel, sosyal, kültürel ve sportif içerikli hizmet sunan merkezlerle işbirliği yaparak ve etkileşim için ortamlar oluşturarak sosyal destek sistemlerinin güçlendirilmesi için çalışmalar yürütmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Çıkar Çatışması

Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan etmişlerdir.

Finansal Destek

Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Etik Komite Onayı

Araştırma için Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonundan 25.03.2021 tarih ve 1514704 sayılı yazı ve ASHB'den 29.06.2021 tarih ve 605.01-4 sayılı yazı ile izin alınmıştır.

Bilgilendirilmiş Onam

Araştırma süreci Helsinki deklarasyonuna uygun olarak yürütülmüştür. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan ve kriterleri sağlayan bakım personeline/ebeveynlere araştırma hakkında bilgi verilerek soruları yanıtlanmıştır. Katılımcılara verilerin sadece bu araştırma için kullanılacağı ve istedikleri zaman araştırmadan ayrılacakları bilgisi verilerek yazılı ve sözel onamları alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi

Dış bağımsız.

Yazar Katkıları

E.İ.K.: Çalışmanın tasarlanması, Veri toplanması, Veri analizi, Makalenin yazımı, Makale gönderimi ve revizyonu
H.D.: Çalışmanın tasarlanması, Veri toplanması, Veri analizi, Makalenin yazımı, Makale gönderimi ve revizyonu

Kaynaklar

- Akçınar, B. & Özbek, E. (2021). İş-aile çatışmasının depresyon, ebeveynlik davranışları ve çocukların sosyal davranışsal gelişimi ile ilişkisi. *Nesne*, 9(22), 838-62. <https://doi.org/10.7816/nesne-09-22-06>
- Alexandre, AMC., Labronici, LM., Maftum, MA & Mazza, VdA. (2012). Map of the family social support network for the promotion of child development. *Revista da Escola de Enfermagem da USP*, 46(2), 272-9. <https://doi.org/10.1590/S0080-62342012000200002>
- Ardic, A. (2020). Relationship between parental burnout level and perceived social support levels of parents of children with autism spectrum disorder. *International Journal of Educational Methodology*, 6(3), 533-43. <https://doi.org/10.12973/ijem.6.3.533>
- Arıkan, HE. (2020). *Mükemmeliyetçilik ile depresyon belirtileri arasındaki ilişkide algılanan sosyal destek ve öz-şefkatin aracı rolü* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.

- Bayram, D. (1999). *Bir grup gençte ruhsal belirti ile sosyal destek ilişkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Başer, Z. (2006). *Aileden algılanan sosyal destek ile kendini kabul düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi (Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma)* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Atatürk Üniversitesi.
- Bulut, İ. (1990). *Aile değerlendirme ölçeği el kitabı*. Özgüzel Matbaası.
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2018). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (23. Baskı). Pegem. <https://doi.org/10.14527/9789944919289>
- Canlı, S., Bingöl, N. & Gökaş, B. (2020). Huzurevinde çalışan yaşlı bakım elemanlarının algıladıkları sosyal destek ile iş ve yaşam doyumu ilişkisi. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 23(3), 435-50.
- Cohen, S. & Wills, T.A. (1985). Stress, social support, and the buffering hypothesis. *Psychological Bulletin*, 98(2), 310-57. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.98.2.310>
- Cuellar, J., Jones, D.J. & Sterrett, E. (2015). Examining parenting in the neighborhood context: A review. *Journal of Child and Family Studies*, 24(1), 195-219. <https://doi.org/10.1007/s10826-013-9826-y>
- Çattık, M. & Aksoy, V. (2018). Gelişimsel yetersizliği olan çocukların ebeveynlerinin sosyal destek, öz yeterlik ve yaşam doyum düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 43(195), 65-77. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2018.7246>
- Çıfci, E.G. & Tören, Z. (2019). Torun bakımı veren büyük ebeveynleri yeniden düşünmek: Sosyal hizmet alanına bir katkı. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(3), 988-1004. <https://doi.org/10.33417/tsh.622594>
- Davulcu, ÜŞ. & Mert, K. (2019). Çocuk evleri sitesinden birinde kalan çocukların algıladıkları sosyal destek ve gelecek beklentileri. *Koç Üniversitesi Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 16(3), 210-6. <https://doi.org/10.5222/HEAD.2019.210>
- DeCarlo, L.T. (1997). On the meaning and use of kurtosis. *Psychological Methods*, 2(3), 292-307. <https://doi.org/10.1037/1082-989X.2.3.292>
- Diewald M. & Sattler S. (2010). *Soziale Unterstützungsnetzwerke*. Stegbauer C, Haeussling R, editors. In: Handbuch Netzwerkforschung. VS Verlag für Sozialwissenschaften. https://doi.org/10.1007/978-3-531-92575-2_61
- Doğru, N. (2018). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluş düzeylerinin stres, stresle başa çıkma tarzları ve sosyal destek değişkenleri bakımından incelenmesi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Eisemberger, D. (2010). *Einfluss sozial- und baustruktureller faktoren auf nachbarschaftliche beziehungendargestellt am beispiel der Großstadt Wien* [Yayımlanmış yüksek lisans tezi]. Viyana Üniversitesi.
- Eker, D., Arkar H. & Yaldız, H. (2001). Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği'nin gözden geçirilmiş formunun faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 12(1), 17-25.
- Erdem, S. (2021). *Sağlık alanında hizmet veren bireylerde empati düzeyi, stresle başa çıkma becerileri ve algılanan sosyal destek arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Gage, M.G. & Christensen, D.H. (1991). Parental role socialization and the transition to parenthood. *Family Relations*, 40(3), 332-7. <https://doi.org/10.2307/585020>
- Gelen, İ. & Çınar, G. (2014). Samsun Aile ve Sosyal Politikalar kurumunda çalışanların, çalıştıkları birim ile ilgili belirttikleri sorunlar ve çözüm önerileri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(35), 536-55.
- Gliner, J.A., Morgan, G.A., & Leech, N.L. (2015). Uygulamada araştırma yöntemleri: Desen ve analizi bütünleştiren yaklaşım (S. Turan, Çev.). Nobel Yayıncılık.
- Groeneveld, R.A. & Meeden, G. (1984). Measuring skewness and kurtosis. *Journal Of The Royal Statistical Society: Series D (The Statistician)*, 33(4), 391-399. <https://doi.org/10.2307/2987742>
- Gürkan, A. (1998). *Okul çağı çocuğu davranış sorunları ile annelerinin anksiyete düzeyleri ve algıladıkları sosyal destek arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ege Üniversitesi.
- Hopkins, K.D. & Weeks, D.L. (1990). Tests for normality and measures of skewness and kurtosis: their place in research reporting. *Educational and Psychological Measurement*, 50(4), 717-29. <https://doi.org/10.1177/0013164490504001>
- Israel, G.D. (1992). *Determining sample size*. In *Program evaluation and organizational development*, IFAS. University of Florida. PEOD-5
- İnce Keser, E. (2022). *2-12 yaşındaki çocukların uyum düzeyleri ile çocuk evlerinde bakım elemanı olarak çalışan ebeveynlerinin yeterlik, psikolojik iyi oluş ve algılanan sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- İnce Keser, E. & Demircioğlu, H. (2023). Çocuk evlerinde çalışan bakım elemanlarının psikolojik iyi oluş düzeylerinin incelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 23(59), 389-426. <https://doi.org/10.21560/spcd.vi.1203556>
- Karlıoğlu, A. (2017). *Zihinsel yetersizliği olan çocukların babalarında ebeveyn öz yeterliği ve algılanan sosyal desteğin aile yükü ile ilişkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi.
- Krespi, M. (1993). *An investigation of the relationship of life events and social support with depression in dialysis patients* [Unpublished master thesis]. Bogaziçi University.
- León-Salas, B., Zabaleta-del-Olmo, E., Llobera, J., Bolibar-Ribas, B., López-Jiménez, T., Casajuana-Closas, M., & Esteve, M. (2020). Health status, lifestyle habits, and perceived social support in long-term cancer survivors: A cross-sectional study. *BMC Research Notes*, 13(1), 1-7. <https://doi.org/10.1186/s13104-020-05218-8>
- Mathew, S., Zhai, F. & Gao, Q. (2017). Social support and parental nurturance among Asian Indian families in the US: Mediating role of parenting self-efficacy. *Journal of Family and Economic Issues*, 38(3), 354-69. <https://doi.org/10.1007/s10834-017-9530-y>
- Mehta, K.K. & Thang, L.L. (2012). *Introduction: Grandparenthood in Asia*. Mehta K.K., Thang L.L., editors. Experiencing grandparenthood. Springer Science+Business Media. <https://doi.org/10.1007/978-94-007-2303-0>
- Moak, Z.B. & Agrawal, A. (2010). The association between perceived interpersonal social support and physical and mental health: Results from the national epidemiological survey on alcohol and related conditions. *Journal of public health*, 32(2), 191-201. <https://doi.org/10.1093/pubmed/fdp093>
- Moors, J.J.A. (1986). The meaning of kurtosis: Darlington reexamined. *The American Statistician*, 40(4), 283-4. <https://doi.org/10.1080/00031305.1986.10475415>
- Okur, B. (2019). *4 aylık bebeği olan annelerde algılanan sosyal destek düzeyi yükseldikçe sadece anne sütü ile beslenme sıklığı artmakta mıdır? Vaka-kontrol çalışması*. [Yayımlanmamış tıpta uzmanlık tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Önalğil, S. (2012). *55 yaş ve üzeri bireylerde fiziksel aktivitenin, algılanan sosyal destek ve iyi olma durumuna etkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Akdeniz Üniversitesi.
- Özbey, S. (2012). Ebeveynlerin evlilik uyumu ve algıladıkları sosyal destek ile altı yaş çocuklarının problem davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(1), 43-62.
- Özcan Ceran, S. (2010). *İşgörence algılanan sosyal destek ile mesleki tükenmişlik ve iş doyumu ilişkisinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Maltepe Üniversitesi.

- Özkul, M. (2019). *Psikososyal destek elemanlarının algılanan sosyal destek ile yaşadıkları ikincil travmatik stres düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi.
- Qadir, F., Khalid, A., Haqqani, S., Zill e H. & Medhin, G. (2013). The association of marital relationship and perceived social support with mental health of women in Pakistan. *BMC Public Health*, 13(1), 1150. <https://doi.org/10.1186/1471-2458-13-1150>
- Sank, JR., Berk, NW., Cooper, ME. & Marazita, ML. (2003). Perceived social support of mothers of children with clefts. *The Cleft palate-craniofacial journal*, 40(2), 165-71. https://doi.org/10.1597/1545-1569_2003_040_0165_pssomo_2.0.co_2
- Singletary, B., Bates, R. & Justice, L. (2021). Evaluating associations between maternal social support and cognitive development for infants in poverty. *Infant Behavior and Development*, 63, 101562. <https://doi.org/10.1016/j.infbeh.2021.101562>
- Soyşal, G. (2022). *Tip 2 diyabet hastalarında çok boyutlu diyabet, yalnızlık ve algılanan sosyal destek ilişkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Okan Üniversitesi.
- Şahin, G. (2020). *Okul öncesi dönemde ebeveyn stresi ve algılanan sosyal destek arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi: KKTC'de bir araştırma*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Lefke Avrupa Üniversitesi.
- Şener, GR. (2021). *Otizm spektrum bozukluğuna sahip çocuklara bakım veren kişilerin algıladıkları sosyal destek ile tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkide adil dünya inanç düzeyinin aracı etkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Işık Üniversitesi.
- T.C. Mülga Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (AÇSHB) (2021). *2020 yılı faaliyet raporu*. <https://www.aile.gov.tr/media/73627/2020-faaliyet-raporu.pdf>
- T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB). Çocuk Koruma Hizmetleri Planlama ve Çocuk Bakım Kuruluşlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik. (2022, 6 Eylül). Resmi Gazete (Sayı: 31945). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=39704&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
- Taş, B. (2006). AB uyum sürecinde Türkiye için yeni bir bölge kavramı: İstatistikî bölge birimleri sınıflandırması (İBBS). *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(2), 185-97.
- Taysi, E. (2000). *Benlik saygısı, arkadaşlardan ve aileden algılanan sosyal destek: Üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışma* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Tendulkar, SA., Koenen, KC., Dunn, EC., Buka, S. & Subramanian, S. (2012). Neighborhood influences on perceived social support among parents: Findings from the project on human development in Chicago neighborhoods. *Plos One*, 7(4), e34235. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0034235>
- Topbay, Y. (2016). *Ortaokul öğrencilerinin psikolojik sağlık düzeylerinin algılanan sosyal destek ve aile işlevleri açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Beykent Üniversitesi.
- Türksever, C. (2020). *Yoksul kadınların aile yılmazlık ve algılanan sosyal destek düzeylerinin incelenmesi: Merzifon örneği* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kocaeli Üniversitesi.
- Uğur, SB. (2018). Torun bakım faaliyetinin bakım sağlayıcı büyükannelerin sağlık durumları üzerindeki etkisi. *Mediterranean Journal of Humanities Dergisi*, 8(1), 399-415. <https://doi.org/10.13114/MJH.2018.404>
- Ünlüer, E. (2009). *2-6 yaş arası otistik çocuğa sahip annelerin algıladıkları sosyal destek ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Vaingankar, JA., Abdin, E., Chong, SA., Shafie, S., Sambasivam, R., Zhang, YJ., Chang, S., Chua, BY., Shahwan, S., Jeyagurunathan, A., Kwok, KW. & Subramanian, M. (2020). The association of mental disorders with perceived social support, and the role of marital status: Results from a national cross-sectional survey. *Archives of Public Health*, 78(1), 1-11. <https://doi.org/10.1186/s13690-020-00476-1>
- Varıcıer, ŞE. (2019). *Yetişkin psikolojik sağlamlığı üzerine bir inceleme: algılanan ebeveyn tutumu, kontrol odağı, algılanan sosyal destek ve strese başa çıkma stilleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İbn Haldun Üniversitesi.
- Villar, F., Triadó, C., Pinazo-Hernandis, S., Celdrán, M. & Solé, C. (2010). Grandparents and their adolescent grandchildren: Generational stake or generational complaint? A study with dyads in Spain. *Journal of Intergenerational Relationships*, 8(3), 281-97. <https://doi.org/10.1080/15350770.2010.498759>
- Wang, J., Mann, F., Lloyd-Evans, B., Ma, R. & Johnson, S. (2018). Associations between loneliness and perceived social support and outcomes of mental health problems: A systematic review. *BMC Psychiatry*, 18(1), 1-16. <https://doi.org/10.1186/s12888-018-1736-5>
- Westphal, SK., Poortman, AR. & Van der Lippe, T. (2015). What about the grandparents? Children's postdivorce residence arrangements and contact with grandparents. *Journal of Marriage and Family*, 77(2), 424-40. <https://doi.org/10.1111/jomf.12173>
- Wheelock, J. & Jones, K. (2002). 'Grandparents are the next best thing': İnformal childcare for working parents in urban Britain. *Journal of social policy*, 31(3), 441-63. <https://doi.org/10.1017/S0047279402006657>
- Worrall, J. (2009). When grandparents take custody-changing intergenerational relationships: The New Zealand experience. *Journal of Intergenerational Relationships*, 7(2-3), 259-73. <https://doi.org/10.1080/15350770902851106>
- Yıldırım, İ. & Ergene, T. (2003). Lise son sınıf öğrencilerinin akademik başarılarının yordayıcısı olarak sınav kaygısı, boyun eğici davranışlar ve sosyal destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(25), 224- 34.
- Yılmaz, AE. (2002). *Boşanmış ebeveynlerin duygusal/sosyal uyumu ve psikolojik sıkıntılarının çocukla ilgili konularda algılanan güç/kontrol, algılanan sosyal destek ve demografik özelliklerden yordanması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Zehir, M. (2021). *Depresyon tanılı hastalarda ruminatif düşünme ve algılanan sosyal destek arasındaki ilişki* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gaziantep Üniversitesi.
- Zimet, GD., Dahlem, NW., Zimet, SG. & Farley, GK. (1988). The multidimensional scale of perceived social support. *Journal of Personality Assessment*, 52(1), 30-41. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa5201_2